

HET VOLKS BELANG

LIBERAAL VLAAMS TIJDSCHRIFT
WWW.HETVOLKSBELANG.BE

Nr 10 • december 2025
Jaargang 145 • maandblad

In dit nummer:

EDITORIAAL

Belgium First / 2

LVV

De toekomst van een herboren liberale
partij / 3

BUITENLAND

Europa tureluurs gedraaid / 6

LIBERAS

Nieuw hoofdstuk voor de geschiedenis
van het Antwerps liberalisme / 8

BOEKEN

Toen katholieken ook liberaal waren / 10

LVV-RECEPTIE

2026: het jaar van het vrij
ondernemen / 11

LVV-RECEPTIE

In beeld / 12

liberaalvlaamsverbond

Gastspreker Jürgen Ingels.

LVV zet 2026 in gang

LVV-voorzitter Maarten De Bousser. (foto David Van Turnhout)

Geen nieuwjaars- maar eindejaarsreceptie. Zo besloot het Liberaal Vlaams Verbond (LVV) in het liberaal archief, Liberas, te Gent, 2025. Voorzitter Maarten De Bousser keek terug en blikte vooruit naar 2026 met de focus op onder meer thema's als onderwijs en vrij ondernemen. Gastspreker Jürgen Ingels onderhield de talrijke aanwezigen over de kansen en hindernissen van ondernemen in België.

Lees blz. 11 en 12.

*Een voorspoedig eindejaar en
een spetterend 2026!*

Van de redactie.

“Door zijn houding in de Euroclear-affaire heeft premier Bart De Wever, ondanks de groeiende bijval voor zijn harde standpunt, België in de hoek van de slechte Europese leerlingen gezet. Hij is een stoorzender geworden voor het Europese overlegsysteem.”

Voorwoord door Bert Cornelis

Belgium First

NAVO-baas Mark Rutte heeft het jaareinde een bittere smaak gegeven. In onomwonden taal maakte hij ons in een toespraak duidelijk dat we de bedreiging van het Rusland van Poetin ernstig moeten nemen en Europa zich het volgende jaar maar beter militair voorbereidt. Temeer omdat de Verenigde Staten niet zo'n hoge dunk meer hebben van de Europeanen en het Noord-Atlantische Bondgenootschap wel eens de rug zouden willen toekeren.

Nooit onverschillig

De Verenigde Staten zijn alleszins sinds de Eerste Wereldoorlog altijd bondgenoten geweest van Europa. Het idealistisch ingestelde en genereuze Amerikaanse volk bleef nooit onverschillig voor het lot van de Westerse democratieën. Ook tijdens de Tweede Wereldoorlog konden de Amerikanen, nadat ze in Pearl Harbor in december 1941 werden aangevallen door Japan, niet meer weggijken. Als realpolitici die oog hadden voor de wereldpolitiek konden zij ook toen niet lijdzaam toezien hoe West-Europa door het fascisme werd overrompeld. Dit sterk bondgenootschap is vandaag helaas afgebrokkeld. Donald Trump laat geen gelegenheid voorbijgaan om de Europese landen, na het uitbreken van de oorlog tussen Rusland en Oekraïne, erop te wijzen hun financiële en militaire verplichtingen in de NAVO na te komen en voor hun eigen veiligheid moeten instaan. Is het denkbaar dat president Trump de Amerikanen zo ver krijgt dat ze uit de NAVO stappen?

De meeste politieke en militaire waarnemers, zowel in de VS als in Europa, zijn er overtuigd van dat de soep niet zo heet zal gegeten worden als ze is opgediend. Hoewel een deel van de publieke opinie in Amerika, vooral de conservatieve republikeinen, steeds meer afstand neemt van internationale allianties, is het juridisch gezien voor de VS niet zo

eenvoudig om uit de NAVO te stappen. Het Congres moet toestemming geven en in de Senaat is een bijzondere meerderheid nodig. Zowel Democraten als een aanzienlijk deel van de Republikeinen steunt het NAVO-lidmaatschap. Hoewel Trump al veel kapriolen op zijn kerfstok heeft, zal hij niet in zijn eentje over een exit kunnen beslissen.

Ingehouden engagement

Er zijn echter andere scenario's mogelijk. De VS kan zijn troepenaantal in Europa verminderen en zijn kernwapens wegtrekken. Europa zal door Amerika nog meer onder druk worden gezet om in zijn defensie te investeren, met als hypocriete fall-out dat er dan ook meer Amerikaans wapentuig door Europa zal moeten aangekocht worden. Amerika blijft wel lid van de NAVO maar met een ingehouden engagement.

Er is één probleem bij dit alles: we kunnen niet in het hoofd van de Amerikaanse president kijken. Zijn standpunten zijn wispelturig en mercantiel. Hij gaat tewerk als een immobiliënmakelaar die enkel in eigen belang en winstverwerving denkt. In de ideologie van 'America First' is een Europese samenwerking voor hem geen doel, maar iets dat voor zijn land moet opleveren. Hij ziet de Europese economische unie als een concurrent die de VS wil beschadigen. Vandaar zijn voortdurende dreigingen met importheffingen. Hij ziet Europa niet als één en ondeelbaar, maar probeert door bepaalde landen te steunen (Hongarije, Tsjechië, Italië, Polen) verdeeldheid in de Europese Unie te zaaien en patriottisch-nationalistische partijen tijdens verkiezingen te helpen. Hij heeft de traditionele bondgenotenpolitiek vervangen door een politiek van eigenbelang en pragmatisme.

Kan Trump straks ook België plaatsen op zijn lijstje met Europese staten die vatbaar zijn

voor zijn geprefereerde regimewissel? Door zijn houding in de Euroclear-affaire heeft premier Bart De Wever, ondanks de groeiende bijval voor zijn harde standpunt, België in de hoek van de slechte Europese leerlingen gezet. Hij is een stoorzender geworden voor het Europese overlegsysteem. Zijn afwijzende, wellicht goedbedoelde, houding over het gebruik van Russische tegoeden voor de oorlog in Oekraïne wordt, misschien tegen zijn wil in, straks een strijd tegen de Europese Unie à la Thatcher: "Wij willen ons geld terug en steken zeker geen cent meer in dit Europa". Dat uitgerekend België, de bakermat van het ontstaan van de Europese gemeenschap in deze evolutie een historisch voortouw zou nemen, is zonder meer een schande. Bovendien is deze houding, in de context van de Oekraïense oorlog, een onbetwiste steun voor Poetin. Trump lacht bij zoveel Europese verdeeldheid.

De Wever is conservatief en nationalist en past misschien wel in het rijtje van nukkige Europeanen. Hij is Euro-sceptisch en hanteert een harde retoriek als het over de EU of Brussel gaat. Hij verkondigt scherpe migratiestandpunten en is kritisch voor het "open-grenzen-denken". Dit is een trendbreuk met voorgaande eerste ministers van ons land. Dit moet ook Trump zijn opgevallen. Krijgt 'America First' straks bij ons een eigen variant: 'Belgium First'? Bovendien heeft de Amerikaanse president in België er een belangrijke medestander bijgekregen: MR-voorzitter Bouchez. Zijn provocerende communicatie, zijn schoppen tegen heilige huisjes, zijn confronterend taalgebruik in de sociale media, zijn vriend-vijand-logica en zijn drang naar machtspolitiek passen perfect in het denken van Donald Trump. Het zijn bedenkingen die men in 2026 niet zal kunnen negeren.

De toekomst van een herboren liberale partij

Complexloos liberaal én Vlaams

LVV-voorzitter Camille Paulus op een LVV-bijeenkomst in 1981. (Liberas)

Lawrence Vanhove

Dat de Vlaamse liberale geschiedenis onlosmakelijk verbonden is met Vlaams bewustzijn, wordt anno 2025 bij velen als een verrassing ervaren. Dat is veelzeggend. Waarom staat die 'V' als tweede letter in LVV (Liberaal Vlaams Verbond)? Waarom zelfs als eerste letter in VLD (Vlaamse Liberalen en Democraten)? Nochtans is het Vlaamse liberalisme onlosmakelijk verbonden met de Nederlandstalige ontvoogdingsstrijd.

Met figuren als Julius Vuylsteke, Jan-Frans Willems, Julius Hoste, Herman Vanderpoorten, André Vanhove, Karel Poma en vele anderen. Ze streden bijvoorbeeld voor degelijk onderwijs in de eigen taal, wat strookt met de minimale startkansen die liberalen willen bieden. Persoonlijke emancipatie zorgt voor maatschappelijke vooruitgang.

Geen vendelzwaaiers

Voor wie eraan zou twijfelen, zou ik een wandeling in mijn thuisstad Gent aanraden. Bezoek eens de Wolfstraat

of de Vlaamse kaai en zie de stichtende spreken die bouwmeester Semey er aanbracht. Ga naar het Lakenmetershuis, dat in 1868 door het Willemsfonds in een volksbibliotheek omgevormd werd. Het Vlaamse woord verspreiden was een duidelijke doelstelling. Liberaal Louis Minard bouwde in 1847 zijn schouwburg dan weer als tegengewicht voor de Franstalige opera. Intussen werd de huldigungsplaat achter een valse wand verstoppt, maar het huidige NT Gent werd helemaal aan het eind van de 19e eeuw door Hippolyte Lippens en Julius

Vuylsteke opgericht als Koninklijke Nederlandstalige Schouwburg (KNS). Ook in andere steden is een gelijkaardige traditie te vinden, zoals in Antwerpen met burgemeester Jan Van Rijswijk die het Nederlands tot bestuurstaal verhef. Liberalen waren Vlaamsvoelend vòòr het nationalisme de Vlaamse strijd in het interbellum besmette. Vlaams bewustzijn was voor liberalen geen doel op zich, maar een middel tot ontvoogding.

Liberalen zijn dus geen vendelzwaaiers, maar wel waakzaam voor zaken als gelijke behandeling door de staat. Denk aan de minorisering in Brussel en een gebrek aan de toepassing van de tweetaligheidsverplichting. Mensen zijn verbaasd over de positie van de VLD in het Brussels Gewest. Toch stonden en staan liberalen daar op de barricaden om de beschermingsmechanismen voor Nederlandstaligen te respecteren. Die grondwettelijke regels, federale taalwetgeving en taalfaciliteiten zijn niet zonder reden ingevoerd. Ze zijn een geconsolideerde wijsheid uit het verleden.

Voor Vlaanderen en het liberalisme

Het LVV is altijd overtuigend 'Vlaams' geweest, van in zijn oorsprong. De stichting van het LVV vond in 1913 plaats in een context van verhoogde communautaire spanningen. Door zijn sociaal-progressief en Vlaams-liberaal programma kwam het verbond al snel in conflict met de overwegend Franstalige Liberale Partij. Vooral in de jaren dertig rond de verdediging van de taalwetten in het gerecht en het leger, en de vastlegging van de taalgrens liepen de emoties hoog op. Stilaan kwamen LVV'ers als Julius Hoste (jr.) en Arthur Vanderpoorten (LVV-voorzitter 1923-1926) op het politieke voorplan als ministers. Het LVV werd meer en meer erkend door de unitaire Liberale Partij, maar scherpte zijn communautaire standpunten wel aan. Figuren als Herman Vanderpoorten en Frans Grootjans waren daarbij niet vies van scherpe kritiek op de

liberale partijleider van dat moment, Omer Vanaudenhove. Het kwam zelfs zo ver dat PLP-partijvoorzitter Vanaudenhove het LKV (maar ook de 'Entente Libérale Wallonne') in 1967 uit de partijorganen sloot omdat hij geen aparte vleugels binnen zijn partij wou. De breuk leidde in juni 1971 tot de oprichting van de PVV, de Vlaamse Partij voor Vrijheid en Vooruitgang met Willy De Clercq als eerste voorzitter. Het LKV bleef als denken- en drukingsgroep evenwel voortbestaan. Het LKV mengde zich voluit in de communautaire discussies als het Egmontpact. Ook bij de oprichting van de VLD-Partij van de Burger in 1992 trok het LKV voluit de Vlaamse kaart met voorzitter Camille Paulus. Daarbij kwam vooral de positie van Vlaanderen in het groeiende Europa aan bod en nam het LKV een vrij radicaal standpunt in voor de overgang van een federale naar een confederale staatsstructuur, met Vlaanderen als een sterke regio binnen een geïntegreerd Europa. Het LKV zal later het inschrijven van het confederalisme in de partijstandpunten van Open Vld steunen. (*) Onze lezers weten dat ik geen greintje nationalisme in mij heb, maar deze Vlaams-liberale traditie onderschrijf ik met overtuiging.

Groter is niet altijd beter

Kijk ook naar ons 'Volksbelang'. Dit liberaal tijdschrift wordt, niet toevallig een jaar voor de opening van de Volksbibliotheek, sinds 1867 uitgegeven,

en op de voorpagina stond op het eerste nummer een oproep voor een volksblad, de nood aan het verspreiden van Nederlandstalig onderwijs en het verdedigen van de Vlaamse Taalrechten. In de jaren zestig van de vorige eeuw lees je in 'Het Volksbelang' hoe liberale boegbeelden als Herman Vanderpoorten en Frans Grootjans het statuut van Brussel mee hebben uitgewerkt om waarborgen te bieden aan de Nederlandstaligen. Deze zaken vandaag relativiseren, toont een gebrek aan historisch besef. Een hele generatie liberalen werd grootgebracht met de idee dat wij- ons moesten als 'staatsmannen' vereenzelvigen met het Belgische compromis. De vijand van onze vijand werd onze vriend. Maar er zijn ook rationelere redenen die naar voor geschoven worden. Waarom zou je al die structuren naast elkaar nodig hebben, één overheid voor het hele land is toch efficiënter? Maar dat is een te eenvoudige toepassing van een schaalvoordelenlogica. Liberalen weten dat decentraal verschillende werkwijzen en methoden toepassen ook een concurrentie met

“Een N-VA-equivalent dat zich enkel onderscheidt door “niet-flamingant” te zijn, en daarbovenop het Vlaams liberaal kiespubliek verder laat pluimen, is een doodgeboren kind.”

Herman Vanderpoorten, Willy De Clercq en Frans Grootjans op een LKV-congres in 1968. (Liberas)

zich meebrengt en er leereffecten zijn. Eén grote nationale structuur evolueert daarentegen van nature uit naar een logge moloch. We hebben de luxe dat we op een agnostische manier naar structuren kunnen kijken en ze uittekenen naargelang ze de belangen van de burger kunnen dienen, en net daarom kunnen we confederaler zijn dan de zogenaamde confederalisten. Bijvoorbeeld het niveau van de stad of de regio's is vaak een betere keuze dan het Vlaamse niveau waar de nationalist hun heil zoeken: zij bekijken het als 'wat we zelf doen, doen we beter' en gaan voor een grote Vlaamse structuur met dezelfde Belgische ziekten.

Valse hoop uit het Zuiden

Vlaamse liberalen zijn dus geen

drammerige nationalisten, maar wel open voor de realiteit van instituties. Hier moeten we wederom de belangen van de burger aan koppelen. Vlaamsgezinde liberaal professor Juul Hannes (RUGent) schreef ooit over de mythe van de omgekeerde transfers.(**) De idee dat transfers vandaag van Vlaanderen naar Wallonië als compensatie kunnen gezien worden voor historische investeringen in omgekeerde richtingen. Hannes onderzocht minutieus het verleden, en dat verhaal blijkt een leugen. Franstalig België is historisch én vandaag netto-ontvanger. "Wallonië draagt minder sterk bij aan de overheidsbegroting" stelt de Nationale Bank van België. En ja, een deel van wat deze transfers inhouden volgen uit interpersoonlijke solidariteit. Maar als je ziet hoe roekeloos deze zogenaamde solidariteitsuitgaven gebeuren, waarbij mensen afhankelijk gemaakt zijn van de PS-staat, dan moeten we dat durven benoemen en bestrijden. Lopende uitgaven zijn geen investeringen. Structurele tekorten zijn geen solidariteit. Buitensporige lopende uitgaven zijn verwisting. Uiteindelijk worden alle gecumuleerde tekorten nieuwe staatsschuld.

Wie zal dat betalen?

Maar het probleem is niet alleen de PS. Uitgerekend MR-voorzitter Bouchez liet zich ooit al ontvallen dat een begroting in evenwicht voor hem geen fetisj is; "ik blijf een Waal" klonk het. We zien dit alles in het begrotingsakkoord van Arizona. Bij het schrijven van deze tekst was nog geen projectie van het monitoringcomité beschikbaar, maar verwacht wordt dat bovenop de al torenhoge staatsschuld, Arizona tijdens deze legislatuur 80 tot 100 miljard aan nieuwe schulden zal toevoegen. En wie - naast de volgende generaties - zal die nieuwe staatsschuld moeten torsen? De spaarder. Als de rente-spread vooralsnog niet fenomenaal toeneemt in België ondanks onze tekorten, is dat omdat de financiële markten ook de spaartegoeden bij de burgers zien. Er komt een moment dat huidige overtollige uitgaven niet meer afgewenteld gaan kunnen worden op de volgende generatie; maar deze putten in de vorm van vermogensbelastingen zullen moeten gedempt worden.

Spaartegoeden en vastgoed komen dan snel in het vizier. En waar bevinden de meeste spaartegoeden en woningen zich? De vraag stellen is ze beantwoorden. Een herverdeling van mieren naar krekels zal dus ook een communautair randje hebben. De Vlaamse liberalen hebben hun pluimen verloren door het gebrek aan budgettaire orthodoxie, en daarom is het hallucinant dat sommigen heil zien in deze Franstalige liberaal die zijn prioriteiten niet op orde heeft. In de huidige context is het stappenplan voor Liberalen: 1. saneren; 2. een begroting in evenwicht; 3. een belastingverschuiving van inefficiënte (onder meer arbeid en kapitaal) naar efficiënt (onder meer consumptie en transacties); 4. belastingen verlagen. Stap 4 uitvoeren voor stap 2 is kiezersbedrog, en zal ook tot weinig 'terugverdieneffecten' leiden. Men moet maar eens aan een econoom vragen wat de Ricardiaanse equivalentie is of wat de rente-effecten zijn van dit soort beleid. Een downgrade van de staat zal als een waterval belanden tot op het niveau van de bedrijven en particulieren in de vorm van hogere rentes. Dit remt economische groei af.

Maar los van het economische heeft Bouchez al aangetoond dat een Vlaamse meerderheid in Brussel voor hem onbelangrijk is, hij heeft lak aan de instituties die liberalen hebben opgebouwd.

Vorbereid zijn op het onvermijdelijke

Wie de huidige federale constellatie analyseert, kan vervroegde verkiezingen niet uitsluiten. Budgettaire ontsparing, politieke immobiliteit en structureel onvermogen om te hervormen zouden kunnen cumuleren tot een "ik of de chaos"-moment. Om het betonnen beleid te breken is immers een grondige staatshervorming primordiaal. U hoort toch ook al op de achtergrond een analyse doorspekt met Latijnse spreken over hoe België uitgeleefd is, dat we op een historisch moment afstevenen en dit de afspraak met de geschiedenis is.

Als het tot vervroegde verkiezingen komt, zal de volgende knoop onvermijdelijk die van de staatsstructuur en de financieringswet zijn. Daar moeten we met zelfvertrouwen zelf een alternatief

Professor Juul Hannes. (Liberas)

voor uittekenen. Niet omdat we vendelzwaaiers zijn, maar omdat liberalen bij uitstek degenen zijn die 'out of the box' structuren en systemen kunnen hertekenen en afschaffen.

Liberalen mogen zich op dat moment niet verschuilen achter het Belgische compromis. Liberalen mogen dan niet gewoon aanvaarden wat er door anderen op tafel wordt gelegd. Het institutionele bepaalt achterliggend alle geldstromen, en wij moeten de kant van de burger kiezen, met eigen voorstellen.

Die voorbereiding is niet waardevrij. Ze dient te vertrekken vanuit een historische inbedding. Geen identitaire dogma's maar concrete hervormingen vertrekkend vanuit de realiteit van vandaag. Van de taalstrijd tot het budgettaire debat van vandaag loopt een duidelijke lijn. Wie die lijn loslaat uit angst om als 'te Vlaams' te worden bestempeld, verraadt zijn geschiedenis en zijn toekomst. Een N-VA-equivalent dat zich enkel onderscheidt door niet-flamingant te zijn, en daarbovenop het Vlaams liberaal kiespubliek verder laat pluimen, is een doodgeboren kind. De liberale wedergeboorte zal Liberaal én Vlaams zijn. Of ze zal niet zijn.

(* zie Kim Descheemaeker (2023), Nico Wouters (1998). Liberaal Vlaams Verbond. In: Encyclopedie van de Vlaamse beweging. 2023. <https://devb.be/id/org-002567>; P. VAN BRABANT en W. BLOMME, Als een vuurtoren. 85 jaar Liberaal Vlaams Verbond 1913-1998), LVV/ Liberaal Archief, Gent, 1998)

(**) J. HANNES, De mythe van de omgekeerde transfers. Fiscale prestaties van Vlaanderen, Wallonië en Brabant (1832-1912). Roularta Books, Zellik, 2007; Vlaanderen betaalt, Doorbraak, 2021.

Lukas De Vos

Begin december plaatste Zaza (Klaas Storme, die niet toevallig in Leuven theologie studeerde) een veelzeggende "Ons Kent Ons" cartoon in De Standaard. Links Europees Commissievoorzitster Ursula von der Leyen, rechts een sippe Bart De Wever, Belgisch eerste minister. Zegt zij: "Komaan Bart, dat Russisch geld moet naar Oekraïne". Bart: "Ursula, als het misloopt, betekent dat het einde van België". De vrouw met het laatste woord: "Win Win. Toch?". Beteuterde Bart, mond vol tanden.

Het zegt alles over hoe Europa in zijn huidige, waardenvrije vorm pokert om de eigen hypes te verzilveren. Eén van die hypes is volstrekte ontkenning van de nood aan inspraak en doorzichtig beleid. Von der Leyen is de avatar van Duitsland, en Duitsland is het afgestorven hart van Europa. Von der Leyen is gekatapulteerd door de CDU in haar functie als administratiehoofd, diezelfde CDU staat alweer aan het roer van het herenigde land. Friedrich Merz is bondskanselier. Opmerkelijk genoeg is het vaak Von der Leyen die namens de Unie politiek bedrijft, en gaat onderhandelen met pakweg Donald Trump, niet de roulerende voorzitter van de Unie (in de cruciale maanden die voorbij zijn, de Deense eerste minister Mette Frederiksen), of de voorzitter van de Europese Raad (de 'president van Europa'), de Portugees António Costa.

Oligarchie

Het wijst op een faliekante verschuiving van de macht in de Unie. De economie heeft het

De militarisering van Duitsland is in aantocht.

Europa tureluurs gedraaid

De Britten zitten met een Brexit-kater.

overgenomen van de politiek, net als in de VS waar een bedrijfsleider het land regeert als zijn fabrieken, met weinig tot geen ontzag voor de rechtsstaat. De EU gaat datzelfde gevaarlijke pad op. Het is een oligarchie die de bakens uitzet, wat al zat ingebakken in de visie van de nobele stichters van de EGKS, Robert Schuman en Jean Monnet. Ingebakken om twee redenen. Met goede bedoelingen – die intussen smadelijk opzij zijn geschoven – dachten zij oorlogen te voorkomen door de belangrijkste industrietakken (kolen en staal, energie en industrie) tot samenwerking te bewegen. In feite maakten zij de weg vrij voor de markteconomie, later aangezwengeld door digitalisering en globalisering.

Een tweede feit was de negatie van de politieke verscheidenheid, die zich vandaag als een boemerang tegen het huidig bestel keert. Het valt af te meten aan de opmars van fracties in het Europees Parlement die identiteit en eigen gewoonten voorstaan, een verrechtsing die plaatselijke satrapen schept, en het gemeenschappelijk belang onder de mat veegt. Dat komt omdat subsidiariteit alleen met de mond beleden wordt; geldeconomie kijkt zelden om naar armen, inwijkelingen, zieken of ouderen (tenzij er geld mee te verdienen valt). Het valt ook af te meten aan

het heroplevend nationalisme, van de Balten tot de Grieken, van de Midden-Europese lidstaten tot het Verenigd Koninkrijk dat barst van heimwee naar zijn status als wereldmacht.

Heimwee

Op die tweesprong zit Europa, en opnieuw ligt de knoop in Duitsland. Economisch zit het in de hoek waar de klappen vallen, met name in de energiesector en de auto-industrie. Politiek verteert het moeilijk de hereniging met de voormalige Oost-Duitse Länder. Het heimwee naar de sterke staat voedt de insteek van Weimar en de onzalige Nazidictatuur. Europees bouwt het zijn eigen machtsbasis uit als grootste en rijkste land, daarbij flink geholpen door zijn paladijnen in Frankrijk (Sarkozy, Macron) en (opnieuw) het (On) verenigd Koninkrijk, nu gebleken is dat daar de Brexit immense schade en verarming heeft veroorzaakt, en schreeuwerige populistten het land nog dieper in de afgrond willen duwen in afwachting dat de VS wel een reddingsboei zullen gooien. Ze dwalen. Een grote meerderheid van de bevolking, 56 %, acht de uitstap uit de Unie een dwaze stap, 31 % volhardt in de boosheid (Statista Research Department, 19 november 2025) – een hele ommekeer sinds 1 april 2021 toen Leave 46%

haalde, en Stay 43%.

Het belet niet dat racistisch geweld en neofascisme opgeld maken in de nieuwe partij van Nigel Farage, de Reform UK. Die Engelse trend is een stuk trager op gang gekomen dan in Frankrijk en Duitsland. De regeringscrisis in Parijs heeft een lange voorgeschiedenis van moslimradicalisering, gele hesjes, aanslagen, de onaangetaste kracht van het Rassemblement National, en recent de Oorlog in Oekraïne. In Duitsland daarentegen spelen de naweeën van de verloren oorlogen op, het verlies van territoria, de tweedeling van het land, de moeizame integratie van Oost-Duitsland, de dubbelzinnige houding tegenover Israël en Rusland, en de onderdrukte schaamte om de oorlogsmisdaden.

Brexitleed

De drie landen zitten met een economische onzekerheid én een veroudering van de bevolking. Door de snel toenemende wapenindustrie blijven voorlopig de ergste ontwikkelingen toegedekt. Maar de twijfel is er. Parijs ziet een lichte opleving van de economie, maar ook een begrotingsontsporing en een toenemende schuldenberg. Londen kwakkelde verder na de mislukte Brexitdrang. Berlijn oogst nu de negatieve gevolgen van een

Von der Leyen en De Wever? Het einde van België...

starre bureaucratie, een trage en achterhaalde arbeidswetgeving, en hoge sociale uitgaven. Merz probeert die neerwaartse kringloop op te vijzelen met grote openbare werken en investeringen. Maar de afloop daarvan is onzeker want intussen kijkt hij aan tegen onrust uit vele hoeken. En dan sputtert de Europese motor.

Opvallend: de voormalige Grote Drie (E3) van weleer zoeken nu samen naar een politieke oplossing voor de Europese onmacht om China, Rusland en de VS bij te benen (of af te houden). Starmer, Macron en Merz hadden er eind november een treinreis van elf uur voor over naar Kiiv om de violen te stemmen. Ze willen duidelijk als een driespan de EU voortrekken, aan het hoofd staan ook van de "Coalition of The Willing" om Oekraïne ten koste van alles uit de Russische klauw te houden, zelfs te halen. Op 8 december maakte E3 in Londen opnieuw vage beloften aan Zelenski. Kan moeilijk anders, want er is genoeg tegenwind van andere 'grote' landen, vooral van Italië ("the left behind") en Polen, dat zich opwerpt als leider van Midden-Europa.

Trump tegen Europa

Het heeft ze intussen een brandbrief van ene Trump opgebracht. Help Uzelf, dicteert hij. Hij trekt zijn handen af van de NAVO, gaat rustig door met anderen te belasten. NAVO-baas Mark Rutte moet dat met lede ogen aanzien. Want uiteindelijk groeit alle miserie uit de schrapping van het ontwerp van Europese grondwet. Na, niet eens bindende, volksraadplegingen in Frankrijk en, jawel, Nederland (2005). Datzelfde Nederland wees ook een associatieverdrag met Oekraïne af in 2016, en gaat nu klagen over militaire tussenkomsten. De wroeging om Srebrenica? Oekraïne zit nu ook hoog in Duitsland. Op 5 december jl. keurde de Bundestag het wetsontwerp goed om opnieuw de dienstplicht in te voeren. Behalve met de

uitbreiding van het leger, ondervindt Merz grote weerstand tegen de hervorming van het pensioenstelsel. Een grote meerderheid van de Bundestag heeft ingestemd met de verlenging van 48% van het loon tot 2031. Dat was nodig omdat anders door de loskoppeling van loonontwikkeling en rente de gepensioneerden minder zouden krijgen. Al lang verzetten jongerenorganisaties, ook binnen de partijen, zich tegen de vermindering van het rustgeld. Zij willen niet opdraaien voor de fouten van de huidige machthebbers. Zelfs de CDU-jongeren in het parlement hadden gedreigd om tegen te stemmen. Merz belooft nu twee nieuwe pakketten om man en vrouw gelijk te schakelen, en wie 45 jaar gewerkt heeft het volle pensioen te geven. Dat valt natuurlijk slecht bij pakweg dokters of juristen die een lange opleiding volgen en nu tot 73 jaar zouden moeten werken. Merz kan moeilijk anders. Nu al gaat een kwart van de begroting naar staatspensioenen, terwijl er maar twee Duitsers werken (en afdragen) voor elke gepensioneerde. In 1960 was de verhouding nog zes tegen één.

Opsmuk

En ook politiek heerst er chaos. De radikaalrechtse AfD (Alternative für Deutschland) houdt niet op grote successen te boeken, vooral in de ex-communistische "neue Länder"- maar ook in Rijnland-Westfalen wankelt de klassieke meerderheid. De AfD tracht inmiddels zijn imago op te poetsen. Ze heeft jongerenvoorzitter Alexander Eichwald uit de partij gezet, na een al te gespieerde toespraak in Gießen met "geladen woordenschat, theatrale handgebaren, en rollende r" (Het Laatste Nieuws, 2 december 2025), helemaal in de retoriek van Hitler en Goebbels. Het is maar opsmuk want vooral bij CSU is men niet afkerig van samenwerking. Alleen Merz is onwrikbaar. "Nein, niemals". Weimar is nog niet terug.

Nieuw hoofdstuk voor de geschiedenis van het Antwerps Liberalisme

Florian Van de Walle
Liberas

Begin deze zomer mocht Liberas een belangrijke verzameling archieven in ontvangst nemen over de liberale beweging in Antwerpen. De archieven werden decennia bewaard in het Antwerpse Letterenhuis. In het kader van een herbestemming kwamen deze archieven eindelijk terug thuis bij Liberas.

Bij herbestemmen gaan twee archieforganisaties in hun collectie kijken of bepaalde archieven nog wel bij hen op hun plaats zitten. Recent deden het Letterenhuis en Liberas een dergelijke oefening en kwamen zij tot de vaststelling dat er een mogelijkheid was tot een archiefruil. Het Letterenhuis ontving het archief van de 'Vlaams en Vrank'-secretaris Karel van de Put. In ruil ontving Liberas de archieven Diesterweg's Hulpkas, 'Help U Zelve', de 'Liberale Volkspartij', de 'Liberale & Grondwettelijke Vereniging en Adolphe Buyl'. Op die manier kon Liberas zijn collectie verrijken met meer dan 30 meter nieuw te ontginnen bronnenmateriaal.

Een nieuw hoofdstuk?

De titel van deze bijdrage is absoluut niet overdreven. In 2024 bracht Liberas het archief van de Antwerpse PVV-arrondissementsfederatie nog in kaart. Dit omvangrijke archiefblok documenteert vooral de tweede helft van de 20ste eeuw. Met de archieven die Liberas recent ontving, kan nu ook in vrij groot detail de geschiedenis van het Antwerpse liberalisme in de eerste helft van de 20ste eeuw en – heel bijzonder – de 19de eeuw worden onderzocht. Gezien het belang van deze bronnen en de fragiliteit van de stukken zorgde Liberas snel voor ontsluiting van de archieven en een duurzamere opslag. Tijdens

de zomer werd het volledige blok, behalve dat van Adolphe Buyl (die eigenlijk niet echt een link met Antwerpen heeft) geïnventariseerd.

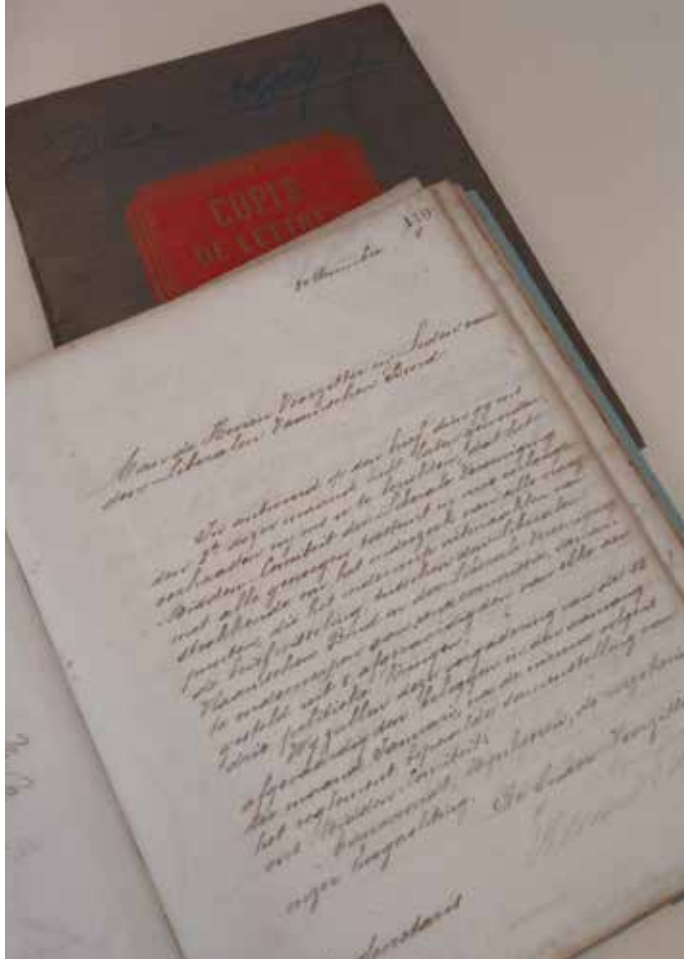
Papieren pareltjes

Het gebeurt niet vaak dat Liberas dergelijke volledige archieven in ontvangst mag nemen die op sommige plaatsen teruggaan tot de jaren 1870. Het archief van de 'Liberale & Grondwettelijke Vereniging van Antwerpen' bezit met name een brievenkopieboek dat deze bloeiperiode voor de Liberale Partij

in Antwerpen documenteert. Met alle brievenkopieboeken samen (23 in totaal) kan de interne partijcommunicatie voor de periode 1869-1915 nu bestudeerd worden. De onderzoeker zal wel een geoefend oog (of een sterk AI-model) nodig hebben om het oude, bijna vervaagde handschrift van voormalige groten zoals Edouard Pecher sr., te ontcijferen. Verder in het archief van de 'Liberale & Grondwettelijke Vereniging' staken ook uitzonderlijk volledige dossiers over verkiezingen, vanaf ongeveer 1900 tot de

Liberaal pamflet voor de Antwerpse gemeenteraadsverkiezingen 1884. (Liberas)

Pagina uit een
brievenkopieboek
van de 'Liberale
en Grondwettelijke
Vereniging van
Antwerpen'. (Liberas)

jaren 1930. Heel wat verkiezingspropaganda uit deze dossiers zoals affiches en pamfletten worden de komende maanden nog gedigitaliseerd. Veel van dit materiaal is compleet nieuw voor Liberas en kenschetsend voor deze periode is de vele antipropaganda. Zo staken de liberalen graag de draak met de 'jappen' (grofweg het woord 'tjeven', voor zij die niet van 't Stad zijn).

Een liberale mozaïek

Wie zich verdiept in de geschiedenis van het liberalisme in Antwerpen, stuit al snel op een mozaïek van meningen en overtuigingen. Die verscheidenheid vertaalde zich in een waaier aan belangengroepen. De oudste daarvan is de 'Liberale & Grondwettelijke Vereniging', opgericht in 1857. Van oorsprong was deze vereniging eerder conservatief en Franstalig. Voor de verkiezingen van 1872 mochten echter ook de Vlaamsgezinde 'Liberale Vlaamse Bond' en de antiklerikale 'Geuzenbond' elk een derde van de kieslijst invullen. In 1904 trad bovendien de progressief-liberale en Vlaamsgezinde 'Liberale Volkspartij' naar voren, ontstaan uit de beweging 'Help U Zelve'. Van deze Volkspartij zijn enkele bijzonder oude verslagboeken — daterend van vóór de Eerste Wereldoorlog — overgedragen van het Letterenhuis aan Liberas. De verslagen maken duidelijk hoe breed gedragen, maar tegelijk hoe gefragmenteerd het Antwerpse

liberalisme rond 1900 was.

Van Liberale Partij naar Open Vld naar...?

De aanwinst van de 19de-eeuwse archieven die in 2025 binnen kwamen, maakt het plaatje van het Antwerpse liberalisme stilaan compleet. De ontsluiting van het archief van de PVV arrondissementsfederatie in 2024 vergroot de blik op 20ste eeuw. Daarbovenop werd dit jaar ook het recentere archief van Open Vld regio Antwerpen overgedragen. Het voormalige hoofdkwartier aan de Ankerrui werd verlaten, en met de verhuis kwam ook een archiefopruiming waarvan Liberas de vruchten kon plukken.

Met deze overdrachten boort Liberas een nieuwe fase aan in het ontsluiten van liberale geschiedenis in Antwerpen. Het stelt ons niet enkel in staat om te reconstrueren hoe liberalen stemden, vergaderden en campagne voerden — maar ook om te onderzoeken hoe de liberale netwerken evolueerden, wie de sleutelfiguren waren, en hoe ideeën zich verplaatsten tussen groepen, generaties en tijdgeesten. De omslag naar een digitale maatschappij is inmiddels al een kwarteeuw aan de gang. Met jaarlijkse online hervestingscampagnes en occasionele digitale schenkingen tracht Liberas ook het digitale geheugen van het liberalisme te bewaren en te versterken.

Steun LIBERAS

Liberas is het erfgoedcentrum voor de geschiedenis van het vrijheidsideaal in al zijn facetten. De organisatie is in 1982 opgericht als bewaarplaats voor de geschiedenis van het liberalisme in Vlaanderen en België. Intussen is Liberas uitgegroeid tot een archiefinstelling die zich ook richt op personen, denkgroepen, (niet-zuilgebonden) beroepsorganisaties, vrije beroepen en allerlei andere groepen die een bijdrage lever(d)en aan het realiseren van het vrijheidsideaal. Liberas is een open huis met een dynamische publiekswerking die de basiswerking ondersteunt. Liberas is een door de Vlaamse Overheid erkend cultureel archief.

Website

De website van Liberas (www.liberas.eu) biedt een overzicht van de archiefcollectie en de bijzondere collecties, geeft toegang tot digitale bronnen, bevat informatie over de publiekswerking, presenteert de onderzoekslijnen en stelt de organisatie voor.

Hoe steunen?

Giften: een financiële gift aan Liberas kan door overschrijving op rekeningnummer BE 41 0013 5584 7610. Vanaf 40 euro ontvangt u een fiscaal attest.

Structurele steun: steun op langere termijn en/of op vaste tijdstippen is mogelijk door domiciliëring.

Contacteer Liberas voor meer informatie:
info@liberas.eu

Toen katholieken ook *liberaal* waren

Bert Cornelis

Professor-emeritus van de KU Leuven, Emiel Lamberts, onderzoekt in 'Het geknakte riet' hoe de Belgische Revolutie van 1830 begon met het ideaal van 'vrijheid voor iedereen', hoe dit uitmondde in de oprichting van een liberale, parlementaire staat, maar hoe dit vrijheidsideaal ook al snel werd ingeperkt door conservatieve krachten.

Het boek is een 'must' om de politieke en sociale geschiedenis van België tussen 1815 en 1850 beter te leren kennen. Hoe de vrijheidsdrang van het jonge België na 1830 door de monarchie, de adel, de conservatieve clerus en ook buitenlandse machten werd ingedamd. Hoe de katholieke democratische bewegingen op het platteland en in de kleine steden werden ingetoomd, hoe de kerk evolueerde van een volkse beweging naar een machtige instelling verweven met het staatsbestel, hoe die machtsstrijd bijdroeg aan de levensbeschouwelijke partijstrijd en de verzuiling van de Belgische samenleving.

Emiel Lamberts (1941) besteedde zijn hele academische en wetenschappelijke carrière aan dit onderwerp. Hij publiceerde over de relatie tussen religie en samenleving in de 19de en de 20ste eeuw. Zijn bekendste werk 'Het gevecht met Leviathan: Een verhaal over de politieke ordening in Europa (1815-1965)' kende tal van vertalingen. Bovendien is hij mede-auteur van het standaardwerk 'Geschiedenis van de Nederlanden' en van 'De Universiteit te Leuven'.

Vrijheid verwatert

Lamberts begint met het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden (1815-1830) waarin de spanning groeide over de taalpolitiek, de godsdienstige verschillen (en het verlies van de Belgische kerk als staatsgodsdienst), de wankele persvrijheid en de economische ongelijkheid. Dit leidde tot de opstand en de onafhankelijkheid van België. Lamberts benadrukt dat de kiemen van de revolutie al

vroeg zichtbaar waren.

België koos voor een constitutionele monarchie en een liberaal geïnspireerde grondwet waarbij echter, onder druk van de adel, de burgerij en de clerus, de vrijheidsgedachte verwaterde. Die druk leidde tot het ontstaan van de katholieke democraten die door de liberale vrijheden bekoord werden. Vooral het platteland werd aangetrokken door de vrijheden. Vanaf de jaren 1840 brokkelde het unionisme, een politiek regeringsverbond van katholieken en liberalen af, en tot de partijvorming leidde zoals we ze vandaag voor een stuk nog kennen. Kenmerkend hierbij was een toenemende verwevenheid van kerk en staat en de kloof tussen de bevolking (de volkse plattelandsclerus) en de elite (de meer ultramontaanse clerus en de burgerij). De rol van de liberale katholieken die veelal onderbelicht bleef, wordt door Lamberts naar voor geschoven als cruciaal in het sociale protest. Lamberts onderzoekt hoe vrijheid, volkssoevereiniteit en democratie krachtige elementen van verandering waren maar toont ook aan hoe al tijdens de revolutie de elites de leiding overnamen. De katholieke democraten werden krachtadig bestreden door de koning, de adel, de conservatieve clerus en het Vaticaan.

Lamennais als aanjager

Opvallend daarbij is de figuur van Hughes Félicité Robert de Lamennais (1782-1854), een Frans katholiek priester, filosoof en politiek schrijver die veel aanhangers kreeg bij de katholieke democraten en sommige hogere clerici. Het Vaticaan stak een dikke stok tussen Lamennais en de katholieke zijde die zich had laten bekoren door het liberalisme, in de vorm van de Encyclieken 'Mirari vos' en 'Singulari nos', twee leerstellende documenten van de paus die in wezen een veroordeling waren van de opvattingen van Lamennais. Zelfs de Oostenrijkse kanselier Metternich en zijn geheime politie hielpen hierbij koning Leopold I en de paus een handje omdat het optreden van de aanjager Lamennais een gevaar was voor de kerk en de machthebbers. Toen Lamennais tot een jaar gevangenisstraf werd veroordeeld, kreeg hij nog meer aanhang bij veel Belgische parochiepriesters.

Bijbeluitspraak van CVP-voorzitter

Lamberts analyseert in dit alles de rol van de katholieke kerk in de jonge Belgische staat. De kerk versterkte haar greep op het onderwijs (de kerk moet ook controle hebben over het staatsonderwijs), de armenzorg en de sociale structuren, maar sloot ook een alliantie met de conservatieve staat. Tegen de katholieke democraten in die door de conservatieve hogere clerus en de staat (de Koning) onderdrukt werden en zo "het riet lieten knakken", het symbool voor een gemiste kans voor sociale en democratische vernieuwing. De bijbeluitspraak "Gij zult het geknakte riet niet breken" is later vooral bekend geworden toen voormalig CVP-voorzitter Marc Van Peel ze gebruikte tijdens de nieuwjaarsreceptie van zijn partij in 1999, doelend op de voortdurende aanvallen van oppositieleider van de VLD, Guy Verhofstadt.

Gaandeweg in de tweede helft van de 19de eeuw botsten katholieken en liberalen over onderwijs, pers en publieke moraal. De liberalen organiseerden zich, en snel volgden de katholieken.

In zijn besluit evalueert de auteur de mislukte democratische aspiraties van 1830 en het gevolg daarvan: de Belgische verzuiling tot diep in de 20ste eeuw.

Emiel Lamberts, Het geknakte riet.

De grenzen van de vrijheid in het jonge België (1815-1850), Ertseberg, Antwerpen, 2025, 32,50 euro.

LVV-voorzitter Maarten De Bousser en gast spreker Jürgen Ingels.
(foto: David Van Turnhout)

2026: het jaar van het vrij ondernemen

Geen nieuwjaars- maar eindejaarsreceptie. Zo besloot het Liberaal Vlaams Verbond (LVV) in het liberaal archief, Liberas, te Gent, 2025. Voorzitter Maarten De Bousser keek terug en blikte vooruit. Gast spreker Jürgen Ingels onderhield de talrijke aanwezigen over de kansen en hindernissen van ondernemen in België.

2025 stond voor het LVV in het teken van de succesvolle Staten-Generaal in mei. De oproep naar het liberale middenveld leidde tot een breed gedragen document.

Actie ondernemen

"We hadden het gevoel dat het liberalisme in Vlaanderen doorheen een moeilijke periode ging. Zowel de partij Open Vld, als de democratie zelf. In tijden van dergelijke malaise kan een liberaal maar één ding doen: actie ondernemen", zo zei LVV-voorzitter De Bousser. Vrijhandel, internationale samenwerking en veiligheid staan onder druk. Door de Staten-Generaal kregen deze items opnieuw een centrale plaats.

Het LVV heeft een sterke historische traditie in onderwijs. Dit zal in 2026 dan ook een belangrijk thema worden. Ondernemerschap is de basis van welvaart en sociale zekerheid. Hoe dit verbeteren moet centraal staan in de politieke en maatschappelijke discussie. 2026 zal voldoende stof bieden om de standpunten verder uit te werken. Op 9 maart 2026 is het exact 250 jaar geleden dat 'The Wealth of Nations' van Adam Smith verscheen, een boek dat centraal staat in de liberale canon en door het LVV zal in het daglicht worden geplaatst. Wie vrijheid ernstig neemt, moet durven kiezen voor een omgeving waarin ondernemerschap

kan groeien, falen en opnieuw beginnen. Nog een thema voor het LVV in 2026.

Jürgen Ingels

Dat bracht voorzitter De Bousser tot de gast spreker: Jürgen Ingels. Hij had het over de kansen en hindernissen voor ondernemerschap in België, en hoe beleid en ondernemingszin elkaar beter kunnen versterken. Hij bracht een klare kijk op innovatie, risico en vrijheid. In tijden van ontwrichting en Artificiële Intelligentie ontwikkelde Ingels als expert in digitale betalingssystemen zijn visie op de toekomst.

Ingels schreef het boek '50 lessen voor ondernemers' (*). Al doende leert men, en dat mag men in het geval van ondernemen zeer letterlijk nemen. Een succesvol ondernemer worden, is een proces van hard werken en leren met vallen en opstaan. Een toverformule voor succes bestaat niet, maar met de juiste lessen kom je al een heel eind. Ingels leerde het van jongs af aan. "Als je iets wil bereiken moet je er voor werken", zei zijn vader. Ingels organiseerde als 16-jarige events zodat hij later naar huis kon, om zijn studies verder te betalen ging hij in de Quick werken, omdat hij niet altijd naar de les kon, begon hij een zaak in studentencursussen, organiseerde de nacht van de erotiek en klassieke concerten. Het

echte ondernemerschap startte voor Ingels als investeringsmanager bij Dexia, maar de grote doorbraak kwam met Clear2Pay, een pioniersbedrijf in financiële technologie. Vandaag is hij managing partner bij SmartFin, een risicokapitaalfonds dat investeert in groeiende Europese technologiebedrijven. Ingels blijft events organiseren met Supernova en The Big Score en is bekend van het tv-programma Leeuwenkuil.

Ingels vertelde ronduit over zijn passie voor Singapore, een land dat van arm naar rijk ging door een technocratisch beleid, het belonen van excellent ondernemerschap, en zin voor burgerlijke verantwoordelijkheid. Ook zijn "mushroom"-strategie intrigeert: voor een technologiebedrijf heb je helemaal geen groot personeelsbestand nodig; je hebt enkel een zotte mens nodig, zoals Elon Musk, je verzamelt rond je de tien beste mensen en je gefocust op het product zelf. Kennis is belangrijker dan kapitaal. Creativiteit staat voorop. Een overheid die van zijn ondernemers houdt, is een ander stokpaardje van Ingels: ze worden in Vlaanderen met te veel belastingen weggepest. Er zijn te veel ambtenaren die te veel controleren. Ten slotte toonde Ingels een bijzondere video die dit jaar een hoofdprijs in Cannes won. Daarin laat hij op een humoristische manier zien dat we in België wel degelijk veel troeven hebben om succesvol te ondernemen: meer info op www.jurgeningels.com – B.C.

(*Jürgen Ingels, 50 lessen voor ondernemers, Lannoo, Tielt, 2020, 34,99 euro)

